

Literair Zutphen: De dichter J.C. Bloem

Benoemd tot griffier van het kantongerecht, kwam J.C. (Jakobus Cornelis) Bloem, dichter van gevleugelde versregels als 'Denkend aan de dood kan ik niet slapen / En niet slapend denk ik aan de dood', 'Natuur is voor tevredenen en legen. / En dan: wat is natuur nog in dit land?' en 'Is dit genoeg: een stuk of wat gedichten,/ Voor de rechtvaardiging van een bestaan?', op 1 juli 1942 naar Zutphen. Het was er saai, schreef hij in een brief aan de dichter P.N. van Eyck, 'maar in de grote steden is het ook zo prettig niet en aan voedsel is hier altijd nog iets minder moeilijk te komen dan daar.'

Hij huurde kamers aan de IJsselkade 7, waar hij zijn omvangrijke bibliotheek onderbracht. Maar hij kwam er bijna nooit, 'omdat ik in Warnsveld in pension ben'. Dit laatste, kan men zich zo voorstellen, omdat hij als alleenstaande man de zorg voor zijn zeventienjarige zoon Wim droeg. Het pension waar hij op doelde, was Pension Derkshof aan de Rijksweg 130.

Bloems echtgenote (toen ex-), de dichteres Clara Eggink, schreef in haar bundel herinneringen 'Leven met J.C. Bloem' (1976): 'Dat pension waar Jacques tot in het oneindige over gejammerd heeft, was in wezen heel aardig. Het werd gedreven door de drie zusters Bilderbeek en dat waren werkelijk niet de eersten de besten. De oudste was Jo, een gepensioneerde onderwijzeres, evenwichtig, rustig en wijsgerig, lang niet van humor ontbloot. De jongste was Willemien, nog bij het onderwijs werkzaam en de minst persoonlijke. De middelste was Truus en zij was het, die de geest van Derkshof bepaalde. Zij was kolossaal dik en had armen als dijen bij een normaal mens. Ze keek pienter uit een paar grote blauwe ogen. Ze had een klein haviksneusje en een wat laatdunkend mondje. Ze maakte de indruk helemaal van marsepein te zijn. Deze hele berg van vlees straalde van levenslust en van belangstelling. Ze borrelde van geest en van ironie en ze was belezen. Zij was het die het pension met stoere hand regeerde. Hoewel, niet helemaal, want zij was vatbaar voor de wijze dingen die haar zuster Jo in het midden bracht. Haar gasten koos zij uit de intellectuelen in de ruimste zin van het woord en zij verzorgde ze zo goed als dat in die oorlogstijd mogelijk was.'

Niettemin verhuisde Bloem met zijn zoon in 1944 naar Bonendaal 29, waar hij inwoonde bij de familie König. Eggink schreef te vermoeden dat een botsing tussen de dichter en Truus, 'die beiden wat je noemt "characters" waren', wellicht de oorzaak van deze verhuizing was.

Na het eerste bombardement op Zutphen, in 1943, durfde Bloem zijn bibliotheek niet langer aan de IJsselkade te laten staan en daarom werd deze midden in de oorlog met veel moeite naar Warnsveld versleept en daar opgeslagen. In 1945 betrok Bloem samen met zijn ex-vrouw en zoon Wim een huis aan de Deventerweg 143. Eggink: 'Nustonden er langs de Deventerweg in Zutphen een aantal huizen waarvan de

achterkanten vrijwel verdwenen waren omdat de Engelsen een munitietrein die op de spoorbaan achter de huizen stond, gebombardeerd hadden. Urenlang had die staan branden en ontploffen. Toen ik daar eens op onderzoek uitging, zag ik dat er een huis leegstond. De N.S.B.-er die er in had gewoond, was gevlucht. Ik ben toen naar de gemeentesecretaris gegaan van wie iedereen wist dat hij hielp wat hij maar kon en heb hem gevraagd of wij in dat huis mochten trekken. De Bruin heette hij en hij zei dat we onze gang maar moesten gaan.'

Bloem en zijn gezin maken aan de Deventerweg benauwde momenten mee. Opnieuw Eggink: 'Er werd voortdurend gebombardeerd; de spoorbaan, de IJsselburg. Het afschuwelijkste was het afschieten van de V.l.'s bij Harfsen, een paar kilometer bij ons vandaan. Afgezien van de zenuwslopende herrie hadden die dingen een sterke neiging om te mislukken en achter ons huis in het ondergelopen land te vallen.' Ook de bevrijding maakten ze in Zutphen mee. Bloem schreef er het gedicht 'Aan de geallieerde vliegers' over met de regels:

Wij die in de sombere winternachten

Slaven hokten in de besloten huizen

Hoorden boven 't nimmer te aanvaarden heden

't Ruisen der vrijheid.

Het is een van de negen gedichten die hij schreef tussen zomer 1945 en najaar 1946 en die samen de bundel *Quiet though sad* (1947) uitmaken. Het bekende – misschien wel zijn bekendste – gedicht 'De Dapperstraat' ('Dit heb ik bij mijzelve overdacht, / Verregend, op een miezerige morgen, / Domweg gelukkig, in de Dapperstraat') hoort hier ook bij. Hij schreef ze mogelijk in Zutphen en/of Warnsveld, want na de bevrijding keerde hij weer voor enige tijd terug naar Pension Derkshof. In een brief van 8 oktober 1945 aan P.N. van Eyck klaagde Bloem dat hij Zutphen 'onuitstaanbaar vervelend' vond. Het jaar daarop ging hij terug naar Amsterdam. Zijn bibliotheek verhuisde op een open vrachtwagen naar de zolders van uitgeverij Veen. J.C. Bloem (Oudshoorn, 10 mei 1887 – Kalenberg, 10 augustus 1966) werd in 1949 onderscheiden met de Constantijn Huygens-prijs, in 1952 met de P.C. Hooft-prijs en in 1965 met de Prijs der Nederlandse Letteren. Eggink (Utrecht, 18 april 1906 – Scheveningen, 3 maart 1991) en Bloem liggen naast elkaar begraven op de Algemene Begraafplaats in Paasloo, Overijssel.